

استان خراسان رضوی

شهرستان نیشابور

آموزشگاه نمونه دولتی نمونه حسینان

موضوع:

بررسی نگرش دانش آموزان نسبت به فعالیتهای غیر درسی (فوق برنامه)

گرد آورنده محمدرضا امینی - معاون آموزشگاه

سال ۸۶

فهرست مطالب

عنوان

- مقدمه

- چرا مهارت‌های زندگی باید به دانش آموزان آموزش داده شود ضرورت آن چیست

- فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه و اهداف آن

- اهداف فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه

مفهوم یادگیری و مصادیق مشترک و ویژگی‌های فعالیت‌های فوق برنامه

- فعالیت‌های فوق برنامه ای که باید به آن توجه شود

- ویژگی‌های فعالیت‌های فوق برنامه

- نقش اعتماد به نفس در دانش آموزان

- نتیجه یک پژوهش

نتیجه نهایی

- نکات مهم در بررسی فعالیت‌های فوق برنامه

- ارزش فعالیت‌های فوق برنامه

- چگونگی موثر ساختن فعالیت‌های فوق برنامه

- نتیجه یک پژوهش در بین دانش آموزان آموزشگاه نمونه حسینیان

منابع و ماخذ

باسمه تعالی

مقدمه :

در قرن حاضر برای مواجهه موثر با چالشها و بحرانهای موجود میان پدیده جهانی شدن و بومی ماندن بحران جمعیت - دگرگونیهای فناوری و شرایط حرفه ای بستری مناسبتر - کارسازتر و موجه تر از نظام تعلیم و تربیت شناسایی نشده است

نظام تعلیم و تربیت باید از طریق تدارک زمینه های تربیت کامل و آموزش چگونگی رویارویی و نحوه سازگاری با مسایل

شایستگی لازم برای تامین سعادت و نیک بختی را در دانش آموزان ایجاد کند *

تغییر نگرش نسبت به انسان مدرسه و تحولات سریع علم و فناوری سبب شده است به انسانهای متفکری نیاز داشته باشیم که

بتوانند خود را با تغییرات غیر قابل پیش بینی آینده سازگار کنند * لذا وظایف مدارس در بسیاری از کشورهای جهان تغییر کرده است * نقش کلی و غالب مدارس در تعلیم و تربیت دانش آموزان آموزش عمومی در دوره های

مختلف تحصیلی است این آموزش بدان علت که مهارت خاصی را در دانش

آموزان به وجود نمی آورد آموزش عمومی نامیده شده است.

امروزه مدارس موظف به آماده کردن دانش آموزان برای کسب تجربه ها-

استفاده از فرصت ها و پذیرش مسیولتها در زندگی بزرگسالی اند.

• چرا مهارت‌های زندگی باید به دانش آموزان آموزش داده شود ضرورت آن چیست

؟

مهارت‌های زندگی - مهارت‌های شخصی و اجتماعی است که دانش آموزان باید

آنها را یاد بگیرند تا بتوانند در مورد خود و انسانهای دیگر و کل اجتماع به طور موثر و

شایسته عمل کنند.

دانش آموزان برای مقابله سازگاران با استرس ها و موقعیتهای مختلف و

تعارضهای زندگی به کارکردهای بی نیاز دارند که آنان را در کسب این توانایی ها تجهیز

کنند این کارکردها بسیار زیر بنایی اند و در فرایند تحول شکل می گیرند کارکردهایی

نظیر شناخت عواطف و رفتارها که در قالب ساختارهایی مثل عزت نفس - خود

کارآمدی - حل مسئله و - مهارت‌های اجتماعی تجلی می یابند.

بنابر این دانش آموزان ما در حال حاضر نیاز دارند یاد بگیرند تا بدانند

چه می خواهند بگویند چه می خواهند انجام دهند و درموقع لزوم از چه

کسی کمک بگیرند یا چه کارهایی را برای حل مشکلات خود بکار برند.

نیاز دارند اعتماد به نفس و عزت نفس خود را افزایش دهند و نگرش ها -

ارزشها و رفتارهایی را که مسئولیت پذیری و مشارکت آنها را افزایش می دهد کشف کنند و در طول زندگی از آنها استفاده نمایند + به نظر می رسد به علت پیچیدگی جامعه امروز با دروس و فعالیتهای آموزشی ارائه شده در دوره های آموزش عمومی کنونی دانش آموزان به اهداف رشد و آموزشی - فرهنگی و اجتماعی بطور کامل نمی رسند + آمادگی لازم برای تمرین مسئولیتها و تجارب زندگی بزرگسالی را کسب نمی کنند و به سطح مناسبی از بهداشت روان دست نمی یابند + مطالعات پژوهشی هم نشان می دهند که دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی از مهارتهای زندگی پایین تری برخوردار بوده اند +

یکی از پژوهشهای انجام شده حاکی از آن است که دانش آموزان در مهارت تصمیم گیری - حل مسئله - تفکر خلاق - تفکر انتقادی - همدلی - خودشناسی - ایجاد روابط موثر با دیگران و مهارت اجتماعی با مشکلات زیادی روبرو بوده و میانگین کسب شده در مهارتهای فوق بسیار پایین بوده لذا آموزش این مهارتها میتواند موجب ارتقای رشد شخصی و اجتماعی و پیشگیری از مشکلات روانی - اجتماعی شود +

فعالیتهای مکمل و فوق برنامه :
فعالیت مکمل فعالیتی است که براساس درون مایه دروس یک موضوع یا چند موضوع درسی در زمینه آموزش و پرورش و در جهت عمق بخشی به

برنامه های درسی طراحی میگردد + فعالیتهای مکمل در طول برنامه درسی است و موجب تعمیق یادگیری میشود +

فعالیت های فوق برنامه مجموعه فعالیتهای سازمان یافته و پیش بینی

شده ای است که به منظور تثبیت - تعمیق آشنایی و کارکرد عملی در طول

سال تحصیلی برای دانش آموزان در نظر گرفته می شود تا به رشد و تعالی

شکوفایی استعدادها و مشارکت در برنامه های عملی کمک کند + این برنامه

ها در توسعه تجربیات تربیتی دانش آموزان نقش مهمی دارد (فراگیری مهارت

زندگی) در عرض برنامه درسی قرار گرفته است - نیازهای فردی دانش

آموزان و ویژگیهای محلی و منطقه ای را مورد توجه قرار می دهد و با لایحه

موجب غنای برنامه درسی می شود +

اهداف فعالیتهای مکمل و فوق برنامه :

۱- توسعه دیدگاه مدرسه محوری

۲- تعمیق فرایند یاد دهی - یادگیری در زندگی دانش آموزان

۳- غنی سازی برنامه درسی و اوقات فراغت دانش آموزان

۴- گسترش یادگیری از مدرسه به خانواده و جامعه

۵- تسهیل فرایند رشد اجتماعی دانش آموزان

در برنامه فعالیتهای فوق برنامه دانش آموزان علاوه بر شرکت داوطلبانه در فعالیتهای به شیوه غیر مستقیم آموزش دیده و از روشهای فعال یادگیری استفاده نموده آن هم بصورت مشارکتی و گروهی *

علاوه بر آن باعث توسعه یادگیری از مدرسه به خانواده و جامعه شده و جنبه های گوناگون شخصیت دانش آموزان رشد یافته و باعث شادابی و نشاط آنان می شود *

و در حین این فعالیتهای تحصیلی کاهش یافته و دانش آموز از خود ارزشیابی مستمری بعمل می آورد *

مفهوم یادگیری در فعالیتهای مکمل و فوق برنامه

لازمه برنامه ریزی برای فعالیتهای مکمل و فوق برنامه و اجرای آنها در

مدارس انتخاب روشهای یادگیری فعالی است که مشارکت دانش آموزان را به دنبال داشته باشد در رویکردهای سنتی و معمول آموزشی معلم در نقش فعال و دانش آموزان در نقش مخازن اطلاعات به وظایف محوله خود عمل می

کردند در نهایت یادگیری دانش آموزان نتیجه محور بود و به سطوح پایین

شناختی محدود می شد پژوهشهای اندک انجام گرفته در مورد عوامل موثر

بر پایین بودن سطح مهارتهای زندگی نیز نشان می دهد که عواملی مانند

عدم بکار گیری الگوها و روشهای مناسب تدریس - روشهای نادرست

ارزشیابی - انفعالی بودن دانش آموزان - دیکته شدن محتوی آموزشی در

قالب کتابهای درسی و عدم ارتباط عمیق بین خانه و مدرسه در پایین بودن سطح مهارت زندگی دانش آموزان موثر بوده اند.

حال به مصادیق مشترک فعالیتهای مکمل و فوق برنامه که در برنامه

آموزش مهارتهای زندگی نیز مورد توجه قرار گرفته اند اشاره می گردد:

۱- بهداشت فردی

۲- نظم و انضباط اجتماعی

۳- رعایت قوانین و مقررات

۴- حفظ محیط زیست

۵- مهارتهای مطالعه و کتابخوانی

۶- مهارت همکاری با دیگران

۷- مهارتهای مقابلهای (مقابله با اعتیاد و ...)

۸- مهارتهای نوجوانی

این مهارتها از طریق اجرای فعالیتهای مکمل و فوق برنامه قابل تحقق اند.

ویژگیهای فعالیتهای فوق برنامه :

اگر نگرش دانش آموزان نسبت به فعالیتهای فوق برنامه و غیر

درسی نگرش به اوقات فراغت باشد باید با دانش و آگاهی با آن روبرو

شویم و برنامه ای سنجیده و منظم برای رویارویی با آن داشته باشیم و

گر نه دچار صدمات و زیانهای جبران ناپذیری خواهیم شد.

از جمله این نکات عبارتند از:

- ۱- در حقیقت باید در برنامه ریزی فعالیتهای فوق برنامه به علایق و نیازهای دانش آموزان توجه شود و بین دانش آموزان بعنوان یک انسان و شرایط زیستی او رابطه روشنی وجود داشته و این ارتباط هر چقدر بهتر ساماندهی شود اثر تربیتی بیشتری خواهد داشت *
- ۲- از طرفی در راس فعالیتهای غیر درسی و فوق برنامه باید فردی متخصص و صاحب نظر وجود داشته باشد تا بتواند این فعالیتهای را درست رهبری نماید *
- ۳- کلاسهایی که برای دانش آموزان در نظر گرفته می شوند نباید آنها را گریزان کند بلکه باید به قدری با نشاط و شادی همراه باشد و تفکر خلاق را سبب شود و در این مسیر باید از هنر استفاده کرد ما باید به فرزندانمان فکر کردن را بیاموزیم متأسفانه دانش آموزان ما یاد نگرفته اند که در مورد یک مسئله فکر کنند و در نهایت یک اندیشه نو ارائه دهند حال آن که این کار مخصوصاً " برای رده سنی نوجوان بسیار مهم است *
- ۴- در فعالیتهای فوق برنامه بای تنوع وجود داشته باشد تا دانش آموزان به فراخور خود از بین آنها انتخاب کنند و تنوع فعالیتهای باعث نشاط آنها و مانع خستگی و ملامت آنان خواهد شد *

- ۵- در فعالیتهای فوق برنامه مطلب دیگری که باید رعایت شود زمان آن است که مصادف با زمان استراحت دانش آموزان نباشد و همچنین این ساعات غیر درسی طولانی نباشد که باعث خستگی و دلزدگی آنها بشود و زمان فعالیت باید با زمان توجه فرد تناسب داشته باشد یعنی دانش آموز را با توجه به ظرفیت سن و سالش به فعالیت واداشت *
- ۶- در فعالیتهای فوق برنامه فضایی که فعالیت در آن شکل می پذیرد از نظر روانی و سن و سال دانش آموز تناسب داشته و او از این فضا لذت ببرد و علاوه بر آن باعث آرامش روانی و آزادی عمل وی شود * طبیعی است که فضاهای تاریک و نامناسب و غیر بهداشتی و سخت گیریهای بی مورد با فعالیتهای غیر درسی در تضاد خواهی بود *
- ۷- از طرفی نگرش دانش آموزان نسبت به فعالیتهای فوق برنامه نباید نگرشی نگران کننده باشد یعنی در این فعالیتهای دانش آموز احساس نکند که باید یکسری تکالیف معین خسته کننده و وقت گیری را انجام

دهد *

از جمله فعالیتهای فوق برنامه ای که باید به آن توجه شود :

- ۱- موسیقی: موسیقی که با فرهنگ ملی و بومی مادر تعارض نباشد آن هم موسیقی که سرودها و محتوی آهنگ ها در آن غنی بوده و استفاده از

آلات موسیقی با اصوات خفیف که موجبات آرامش ما و فرزندانمان را

نیز فراهم نماید *

۲- آموزش نقاشی : آموزش نقاشی باعث ایجاد شور و شغف در دانش

آموزان شده و دیدن نقاشیهای شخصیتهای بزرگ جهانی علاوه بر لذت

بردن آنان ممکن است آنها را به سوی این هنر سوق دهد و حتی در

این امر میتوان از امکانات پیشرفته تری مانند رایانه استفاده نمود و از

طریق میل به این موهبت الهی (زیبا شناسی) حتی ممکن است فرد از

نظر خودشناسی و خدانشناسی به مراتب بالاتری صعود نماید*

۳- توجه به تربیت بدنی (ورزش) : هدایت انرژی دانش آموزان در جهت

نیک آن هم از طریق گرایش آنان به ورزشهای ملایم نظیر شنا - تنیس

روی میز و.. از اهمیت خاصی برخوردار است که از جمله فعالیتهای

ورزشی می توان به موارد ذیل اشاره نمود :

ب - حفظ سلامت

الف - احساس نشاط

جسمانی

د - احساس

ج - دفع مواد زائد از بدن

قدرتمندی

ه - آماده شدن برای فعالیتهای دیگر و عدم احساس خمودگی

۴- استفاده از رایانه : نگرش دانش آموزان در استفاده از رایانه نیز چون

هدایت و برنامه ریزی نشده است عوارض منفی را به دنبال دارد از

جمله :

الف - ساعات طولانی در مقابل مانیتور نشستن که باعث عوارض جسمانی

- روانی و اجتماعی می شود

ب- کم اشتهایی و سوء تغذیه دانش آموزان

ج- عوارضی که متوجه ستون فقرات و حتی دیسک کمر آنها می شود

د- ایجاد پرخاشگری و خشونت بعد از دیدن انجام بازیهای کامپیوتری

ه- ایجاد آلودگی صوتی ناشی از انجام بازیهای کامپیوتری

البته نگرش گروهی از دانشمندان به فعالیتهای غیر درسی نگرشی

است که در آن نباید از دانش آموزان وظایف الزام آوری را مد نظر داشت

بلکه دانش آموز باید بتواند فعالیتی را آزاد انتخاب نموده و آن را انجام

دهد که قبلاً" به آن اشاره شد

۵- استفاده از کتابخانه:

چرا عده ای از دانش آموزان کتابخانه های عمومی را بعنوان مکانی

برای فعالیتهای فوق برنامه انتخاب می کنند ؟

۱- عدم به روز بودن کتابخانه مدارس

۲- واگذاری تعداد کم کتاب به دانش آموزان برای مطالعه و تحقیق

۳- عدم تخصص همکارانی که در این بخش مشغول فعالیت هستند و

بعضاً " رفتار نامناسب که آنان با دانش آموزان دارند باعث سرخوردگی

و بعضاً " گریزان شدن آنان از کتابخانه مدارس می شود *

۴- عدم ارائه اطلاعات در کتابخانه مدارس به تمام دانش آموزان با توجه به

تفاوت‌های فردی

۵- بالا بودن قیمت کتب در سطح جامعه و کمبود کتب در کتابخانه های

مدارس باعث گرایش دانش آموزان به کتابخانه های عمومی شده است

*

۶- عدم مکان مناسب جهت نشستن و مطالعه طولانی مدت دانش آموزان

نقش اعتماد به نفس در دانش آموزان :

یکی از مواردی که باید در فعالیتهای فوق برنامه مد نظر باشد مسئله

اعتماد به نفس دانش آموزان است که متأسفانه تعدادی از دانش آموزان

مستعد با عدم اعتماد به نفس روبرو می باشند *

یکی از عمده ترین دلایل " کمروبی " نیز نزد دانش آموزان ضعف در

اعتماد به نفس و احساس خود ارزشمندی است *

پدیده کمرویی که امروزه به عنوان یک معلولیت اجتماعی مطرح است رابطه مستقیمی با چگونگی نگرش فرد نسبت به خود و احساس خود ارزشمندی وی دارد. در درمان کمرویی هم برای کاهش اضطراب و افزایش

مهارتهای اجتماعی

(مثل شمرده و رسا صحبت کردن - برقراری ارتباط بصری با مخاطبین و ...) بدون توجه اساسی به اصول و روشهای تقویت اعتماد به نفس اقدام موثری انجام نمی پذیرد .

خود شناسی و پذیرش مسوولیت اجتماعی از مهمترین هدفهای

تربیتی در هر جامعه است و برخورداری از حس "خودارزشمندی" و "اعتماد به نفس" قوی به مثابه یک سرمایه ارزشمند حیاتی برای همه انسانها بویژه دانش آموزانی که از مهارتهای اجتماعی کمتری بهره مند هستند از موثرترین عوامل پیشرفت و شکوفایی استعدادها و خلاقیتها به شمار می آید . بطور کلی فرایندهای شناختی - احساسات - انگیزه ها - برقراری روابط فی مابین - شیوه زندگی - تصمیم گیریها و انتخابهای ما قویا "متاثر از چگونگی احساس خود ارزشمندی و اعتماد به نفس است .

یک اراده قوی در گرو اعتماد به نفس قوی و استوار است . تسلیم

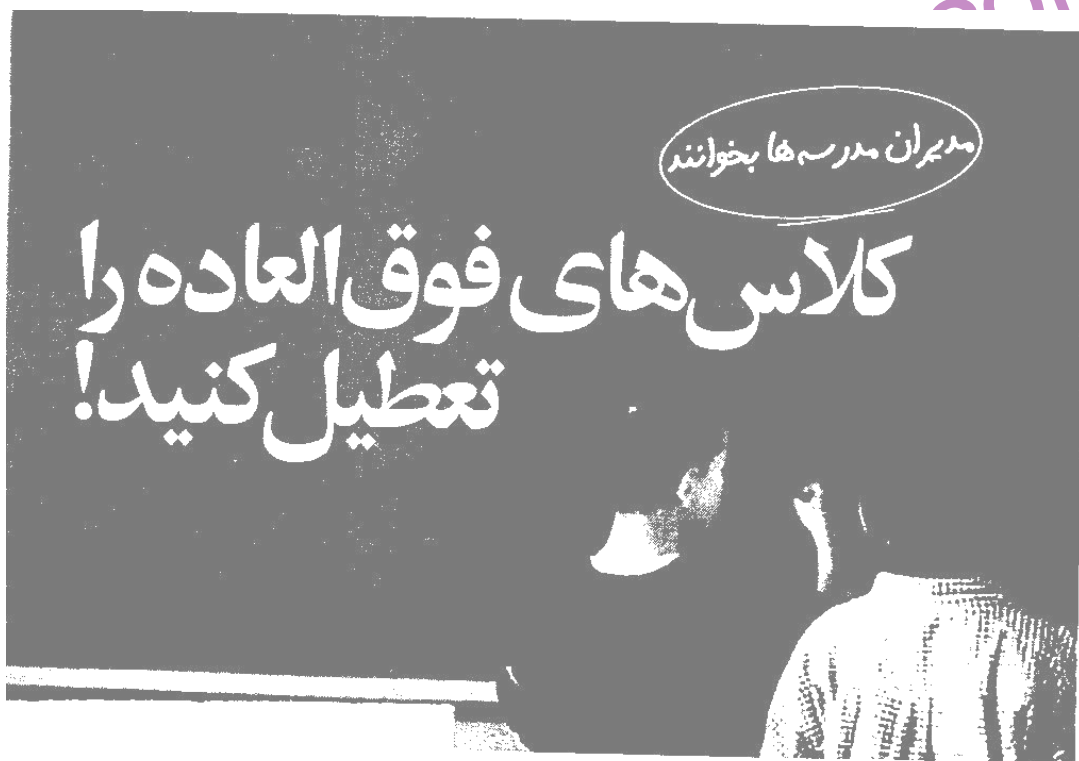
ناپذیری - مطمئن - مصمم و راسخ قدم بودن از صفات برجسته رهبران بزرگ

تاریخ انسانهاست .

به عبارت دیگر تنها عوامل تعیین کننده رفتار اعتماد به نفس و احساسی

است که ما نسبت به خودمان داریم *

نتیجه یک پژوهش

بسیاری بر این باورند که یکی از کارآمدترین شیوه های آموزشی به منظور حذف یا کاهش مشکلات آموزشی دانش آموزان به ویژه ضعف های آنها در مباحث گوناگون درسی " تکرار و تمرین " است . این باور اگرچه تا حدودی درست و منطقی به نظر می رسد اما در بسیاری موارد افزایش مدت آموزش به بهانه ی تکرار و تمرین و افزایش تسلط دانش آموزان بر مباحث درسی نتیجه ی مطلوب نمی دهد چرا که در اغلب موارد افتادن به ورطه ی تکرار موجب دلزدگی و خستگی دانش آموزان می شود و این تنها ارمغان ایده ی تکرار و تمرین به بهانه آموزش بهتر است .

پژوهشگران " انجمن نظارت و توسعه ی برنامه ریزی درسی " یعنی دکتر دیوید بیکلر - دکتر رودریگو فابریگو - کلودیا گالیندو و یاکوب مشیکوک از ژانویه ۱۹۹۹ تا ژانویه ی ۲۰۰۰ به بررسی افزایش زمان آموزش در آنها و تاثیر آن بر میزان فراگیری نمرات درسی و موفقیت دانش آموزان در

بیش از ۵۶ کشور جهان پرداختند . نتایج نهایی این پژوهش ۱۰ مه ۲۰۰۵

انتشار یافت . آنچه در پی می خوانید نتایج این بررسی است .

پژوهشگران عوامل متعددی را در افزایش میزان فراگیری و بازده

آموزشی دانش آموزان دخیل می دانند که از مهمترین آنها می توان به این

موارد اشاره کرد:

- ۱- تسلط و تجربه معلم
 - ۲- دوره تحصیلی و درسهای آموزشی هر دوره
 - ۳- وضعیت آموزشی هر مدرسه
 - ۴- توجه مسوولان آموزشی مدرسه به ارتقای کیفیت آموزش
 - ۵- مدیریت و توان اداره ی کلاس توسط معلم
 - ۶- شرایط خانوادگی دانش آموزان از جنبه های اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی و ...
- اما از منظری دیگر می توان مهمترین و تاثیر گذارترین عامل را در افزایش میزان فراگیری و بازده آموزشی دانش آموزان " مدت زمان مطالعه و ساعات درس " آنان دانست + پس باید بدانیم مدت زمانی که معلم صرف آموزش هریک از مباحث درسی به دانش آموزان می کند تا چه حد بر میزان فراگیری آنها تاثیر می گذارد ؟
- آموزش مداوم و بی وقفه و طولانی مدت مباحث درسی و افزایش ساعات آموزشی چه تاثیری بر روند آموزشی دانش آموزان دارد؟
- و از همه مهمتر برگزاری کلاسهای تابستانی به منظور رفع نیاز دانش آموزان و اتصال یک سال تحصیلی به سال تحصیلی بعدی چه نتایجی به دنبال دارد ؟
- پژوهش به منظور آگاهی :

دکتر دیوید بیکلر و همکارانش در مرکز تحقیقات ASCD با تقسیم

بندی پژوهش خود به سه بخش :

۱- بررسی آموزش درسهای عمومی و زبان (PISA)

۲- بررسی آموزش درسهای علوم و ریاضی (TMSS)

۳- بررسی آموزش درسهای هنر و علوم اجتماعی (CIVED)

فعالیت خود را در کشورهای گوناگون آغاز کردند در این بررسی ۲۸

کشور تحت پوشش برنامه ی CIVED و ۳۸ کشور تحت پوشش برنامه

TIMSS و تعدادی از کشورها نیز تحت پوشش هر سه پژوهش قرار گرفتند

پژوهشگران گروههای سنی متفاوت و مدرسه هایی را ارزیابی کردند و

به مدت یک سال به بررسی تعداد روزهای حضور در کلاس درس - ساعات

درسی هر درس در طول یک هفته - ساعات درسی هر درس در یک روز و

میزان برگزاری کلاسهای آموزشی درسهای انتخاب شده (ریاضی - علوم -

زبان - هنر - علوم اجتماعی - و درسهای عمومی) خارج از ساعات درسی

به ویژه در تابستان پرداختند *

با توجه به نتایج به دست آمده از مرحله ی اول مشخص شد دو کشور

مکزیک و استرالیا با اختصاص بیش از ۱۱۰۰ ساعت زمان آموزشی در طول یک

سال تحصیلی (۹ ماه) در رتبه اول و آمریکا با ۱۰۰۰ ساعت و یونان با زمانی کمتر از ۸۰۰ ساعت در مکان های بعدی قرار دارند.

اغلب کشورها از مجموع ساعات درسی در طول یک هفته - زمانی بین سه تا چهار ساعت را صرفاً " به آموزش درس " ریاضی " اختصاص می دهند اما دو کشور اندونزی و مراکش با اختصاص بیش از پنج ساعت از کل ساعات آموزشی هفتگی خود به آموزش درس ریاضی در مقام اول توجه به این درس قرار دارند . البته در بعضی کشورها نیز زمانی کم تر از دو ساعت در هفته را به آموزش درس ریاضی اختصاص می دهند .

پژوهشگران یاد شده با توجه به علاقه ی اکثر کشورها به آموزش درس ریاضی و اختصاص بیش ترین زمان آموزش به این درس از دانش آموزان آزمون ریاضی بعمل آوردند . نتایج بدست آمده از عدم تفاوت بین میزان فراگیری دانش آموزان کشورهای چو ن اندونزی و مراکش (با اختصاص بیش از پنج ساعت در هفته به آموزش درس ریاضی) با دانش آموزان سایر کشورها حکایت داشت . به عبارت دیگر نتایج آزمون نشان داد که افزایش مدت زمان آموزش درسه‌ها تاثیری بر افزایش میزان فراگیری دانش آموزان ندارد .

در مرحله بعد پژوهشگران روی تاثیر افزایش ساعات درسی بر نمرات دانش آموزان متمرکز شدند . در ژاپن نمرات تحصیلی دانش آموزانی که در یک

سال تحصیلی ۱۱۱۲ ساعت در کلاس درس حاضر می شدند با نمرات دانش آموزانی که کمتر از ۹۵۳ ساعت در کلاس درس حاضر می شدند تفاوت چندانی نداشت + نمره ی درس ریاضی دانش آموزان گروه اول (۱۱۱۲ ساعت حضور) در مجموع فقط ۲۵ امتیاز بالاتر از نمره دانش آموزان گروه دوم بود + این میزان تفاوت در مقایسه با تفاوت بین ساعات آموزشی دو گروه بسیار اندک و قابل اغماض است + مانند همین ارزیابی نیز برای درسهای دیگری چون علوم و هنر انجام شد و نتایج مشابهی به دست آمد + از این رو پژوهشگران دریافتند که افزایش ساعات آموزشی درسهای نیز تاثیری بر افزایش نمرات درسی دانش آموزان ندارد +

در مرحله سوم و آخرین مرحله پژوهشگران به بررسی تاثیر مدت آموزش درسهای بر مهارت های فردی و بازده آموزشی دانش آموزان پرداختند + آنها دریافتند که در درسی چون ریاضی بسته به تفاوت ساعات درسی تنها ۲/۲ درصد تفاوت در مهارت های فردی و بازده آموزشی دانش آموزان دیده می شود و این میزان تفاوت در درس علوم پنج درصد است + در درسهای هنر و زبان کمی تفاوت به این ترتیب مشاهده شد که در دو کشور با افزایش مدت زمان آموزش در طول یک هفته نتایج مثبت و در شش کشور نتایج منفی بود +

با جمع بندی نتایج به دست آمده مشخص شد که تنها در درسهایی چون هنر و زبان که آموزش های علمی هم پای آموزش های نظری پیش می روند افزایش ساعات درسی آن هم در صورت رعایت تنوع اندکی تاثیر گذار است و باعث افزایش مهارتهای فردی و بازده آموزشی می شود.

نتیجه ی نهایی: _____:

دکتر دیوید بیکلر و همکاران او با جمع آوری اطلاعات و بررسی نتایج به دست آمده دریافتند که بین افزایش " ساعات آموزشی " و " میزان فراگیری - نمرات درسی و بازده آموزشی دانش آموزان " رابطه ای معکوسی وجود دارد بطوریکه در اکثر موارد (به جز درس زبان و هنر آن هم با شرایط یاد شده) افزایش ساعات درسی باعث افت تحصیلی - دلزدگی و پس زدگی دانش آموزان می شود . نکته حایز اهمیت ثابت ماندن شیوه های آموزشی معلمان حتی در زمان افزایش ساعات آموزشی است که این خود سر آغاز دلزدگی - بی حوصلگی - و کم توجهی و بی علاقه ای خود معلمان به امر آموزش و کاهش کارای آنها و تکرار مکررات است . از این رو آنچه باعث فراگیری بیش تر و بهتر دانش آموزان و به دنبال آن موفقیت تحصیلی آنها می شود هوش و استعداد ذاتی آنها و استفاده از شیوه های صحیح آموزشی است . افزایش مدت آموزش درسهها به هیچ وجه تاثیر بر افزایش میزان فراگیری و بازده آموزشی همچنین بهبود نمرات درسی دانش آموزان ندارد .

افت تحصیلی - بی علاقی - و دلزدگی دانش آموزان با حذف دوره ی استراحت تابستانی و شرکت دادن آنها در کلاسهای متعدد درسی نمود بیش تری می یابد *

در بررسی فعالیتهای فوق برنامه باید به چند نکته مهم اشاره کنیم:

۱- به کار بردن کلمه " فوق برنامه " بدین معنا نیست که فعالیتهای مذکور هیچگونه برنامه ای ندارند بلکه از این گونه فعالیتهای هم وقتی می توان نتیجه مطلوب گرفت که دقیقا " و براساس هدفهای روشن و قابل وصول پیش بینی و تنظیم شده باشند

۲- ارزش تربیتی فعالیتهای فوق برنامه نه تنها از فعالیتهای رسمی کمتر نیست بلکه در بعضی موارد حتی بیش از آنها نیز می باشد * زیرا هم معلم و هم دانش آموز در فعالیتهای فوق برنامه (آزاد) آزادی مخصوص احساس می کنند و به همین سبب بدانها بیشتر راغب می شوند و از آنها بیشتر لذت می برند *

۳- در انتخاب و تنظیم یا برنامه ریزی فعالیتهای فوق برنامه نیز باید شرایط و ویژگیهای رشد و تکاملی - استعدادها نیازها و رغبتهای دانش آموزان را کاملا " در نظر گرفت *

۴- برای اینگونه فعالیتها نیز باید هدفهای رفتاری مشخص تعیین کرد و مرتبا "میزان پیشرفت به سوی آنها و دست یافتن به آنها را دقیقا" ارزشیابی کرد و برای تقویت جنبه های مثبت و جبران و ترمیم جنبه های ضعیف آنها ————— کوشید.

۵- از فعالیتهای فوق برنامه تحصیلی در صورتی می توان نتیجه مطلوب گرفت که همه اولیای مدرسه صمیمانه با همدیگر همکاری کنند و برخورداری از همکاری نزدیک خانواده ها یا اولیا دانش آموزان و در بعضی موارد همکاریهای سایر موسسات را لازم بدانند و از آنها غافل نباشند.

۶- بین فعالیتهای فوق برنامه و برنامه های درسی یا تحصیلی ارتباط زیادی وجود دارد و تفکیک کامل آنها از همدیگر بسیار دشوار است.

۷- در انتخاب نوع فعالیتها ی فوق برنامه حتما "باید امکانات و مقتضیات محیط در نظر گرفت.

۸- برنامه درسی معمولا" و سالهاست ثابت است. بنابراین نمی تواند کاملا" پاسخگوی نیازهای دانش آموزان باشد فعالیتهای فوق برنامه - در صورتی که درست انتخاب و برنامه ریزی شده باشند - به سهولت می توانند این نقض را جبران کنند.

۹- با توجه به نکته اخیر هر گونه برنامه درسی یا فعالیت فوق برنامه ای در

صورتی می تواند سودمند واقع شود که مرتباً " با توجه به یافته های

علمی و تربیتی جدید تغییر پذیرد *

۱۰- یک معلم در صورتی در پیش بینی و انجام دادن فعالیتهای فوق

برنامه موفق خواهد شد که آموزش و کار آموزی لازم را در این مورد

قبلاً" دیده باشد زیرا معلم برای انتخاب و تنظیم فعالیتهای فوق برنامه

ای به اطلاعات و مهارتهای زیر نیاز دارد :

الف - شناخت شرایط و خصایص رشد و تکامل طبیعی و سالم *

ب - شناخت کامل برنامه درسی (رسمی) و تشخیص جنبه های ضعیف آن

که باید به وسیله فعالیتهای فوق برنامه جبران و ترمیم شوند *

ج - آشنایی با فعالیتهای تربیتی سود مند برای انتخاب نوع فعالیتهای فوق

برنامه *

د - آشنایی با روشهای علمی کاربرد یا انجام دادن فعالیتهای تربیتی فوق

برنامه در ارتباط با ویژگیهای سنی و استعدادها و نیازها و رغبتهای همه

دانش آموزان یک مقطع تحصیلی یا یک کلاس *

ه - آشنایی با روشهای درست ارزشیابی فعالیتهای فوق برنامه و نتایج آنها *

و - آشنایی با چگونگی تحریک دانش آموزان به شرکت در فعالیتهای فوق

برنامه *

ز - آشنایی با چگونگی تحریک و ترغیب اولیای دانش آموزان و نهادهای

اجتماعی به همکاری در خوب انجام گرفتن فعالیتهای فوق برنامه *

ح - آشنایی با وسایل و امکانهای لازم برای انجام دادن فعالیتهای تربیتی فوق

برنامه و چگونگی تهیه و کاربرد صحیح آنها *

ط - شناخت موقع و چگونگی انجام دادن فعالیتهای فوق برنامه *

ی - شناخت موقع و چگونگی تغییر نوع - میزان و زمان فعالیتهای فوق

برنامه *

با توجه به نکات مذکور می توان مجدد " روی این امر تاکید کرد که

بدون آموزش و کار آموزی کافی هرگز نمی توان موفقیت فعالیتهای فوق

برنامه را تضمین کرد * بنابراین مراکز یا موسسات تربیت معلم - موظفند

آموزش فعالیتهای فوق برنامه را در برنامه درسی خود منظور کنند و آن را

بسیار جدی بشمارند * این نیز در صورتی ممکن است که مرکز تربیت معلم از

ویژگیهای زیر برخوردار باشد :

۱- هیات آموزشی آزموده و مطلع (ایمان و اعتقاد - معلومات - شخصیت

سالم - تجربه)

۲- مدیریت و سرپرستی آگاه و مجرب

۳- داوطلبان (یا دانشجویان) علاقمند و مستعد (بدنی - ذهنی - عاطفی

- اجتماعی)

۴- برنامه درسی مبتنی بر :

• نیازهای فردی و اجتماعی و حرفه ای داوطلبان *

• یافته های علمی و تربیتی

• مقتضیات فرهنگی جامعه

۵- امکانات لازم

۶- تلاش همگانی و صمیمانه اولیای مرکز تربیت معلم برای تغییر مطلوب

رفتار داوطلبان یا شکل مطلوب بخشیدن به آن در ارتباط با حرفه آیند

ه شان *

۷- توجه اولیای مرکز یا موسسه تربیت معلم به اینکه همه مسئولان

آموزش و پرورش یک جامعه باید به افراد و جامعه همچون یک سیستم

بنگرند و مرکز تربیت معلم را تافته ای جدا بافته ای جدا از جامعه و

سایر مراکز آموزشی تلقی نمایند و از هد فهای مشترک همه آنها

غافل نباشند *

۸- پیدایش و تقویت این اعتقاد در دانشجویان یا معلمان آینده کشور که

هد ف غایی همه فعالیت های آموزشی و تربیتی رسمی و غیر رسمی جز

این نیست که به کودکان و نوجوانان - توانایی بهره مندی از زندگی

سالم و لذت بخش ببخشید و آنها را برای سعادت‌مندی در دنیا و آخرت آماده کند *

۹- اعتقاد کامل اولیای مرکز تربیت معلم به ضرورت استفاده از تکنولوژی

آموزشی و باز و پذیرا بودن آن به هر گونه فکر تازه و سودمند به بیان

دیگر تا معلم خود یادگیرنده خوب نباشد هرگز نمی تواند آموزنده یا

راهنمای علمی و تربیتی خوب و موفقی باشد *

امروزه عده ای از متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که تشخیص و فرق گذ

اشتن میان فعالیتهای " برنامه ای " و

" فوق نامه ای " یک امر اختیاری است و این فکر و نظر هر روز

افزایش پیدا می کند که " برنامه درسی " شامل همه تجاربی است که دانش

آموزان زیر نظر مستقیم مدرسه یاد می گیرند * به همین سبب اصطلاح "

فعالیتهای خارج کلاس " بیش از اصطلاح " فعالیتهای فوق برنامه ای " به

کار می رود و به آموزش و یاد گیری آن گونه یا آن دسته از اطلاعات و تجارب

اطلاق می شود که به طور رسمی قسمتی از برنامه درسی یا تحصیلی را

تشکیل نمی دهند لکن تحت نظارت معلم و مدرسه انجام می گیرند *

در هر صورت هدف عمده فعالیتهای فوق برنامه ای یا خارج کلاس

فراهم آوردن امکانهایی است که دانش آموزان نوجوان از راه به دست آوردن

اطلاعات و تجارب و مهارتهای لازم و مورد علاقه شان بیشتر امیال و نیازهای خود را ارضا کنند *

بعلاوه به نوجوانان فرصت داده می شود که در اداره مدرسه شرکت

کنند و عاداتهای بهداشتی (بدنی و روانی) سودمند را در خود ایجاد و

پرورش دهند * از این رو فعالیتهای فوق برنامه درسی (تحصیلی) از جمله

مسائل بسیار مهم و قابل توجه در آموزش و پرورش به شمار می رود *

ارزش فعالیتهای فوق برنامه :

ارزش هر چیز به میزان تاثیر آن در زندگی فرد یا جامعه بستگی دارد و

چنانچه این تاثیر مثبت باشد یعنی موجب پیشرفت فرد یا جامعه شود و

نیازهای مشروع آن دو را ارضا کند گوییم آن چیز " ارزش مثبت " دارد و بر

عکس اگر عقب ماندگی و آشفتگی به بار آورد و پاسخگوی نیازهای آنها

نباشد دارای " ارزش منفی " خواهد بود * بررسی هدفهای فعالیتهای فوق

برنامه نمایانگر این حقیقت است که آنها در زندگی همه دانش آموزان بویژه

نوجوانان ارزش مثبت دارند که میتوان همه ارزشهای فعالیتهای فوق برنامه را

چنین خلاصه کرد :

۱- رشد و تکامل شخصیت مطلوب :

منظور از شخصیت مطلوب یا سالم در فرهنگ روان شناسی این است

که فرد از هر لحاظ نضج یافته باشد و چنین فردی رامی توان از ویژگیهای زیر

تشخیص داد :

- می تواند مستقل باشد و روی دو پای خود بایستد ♦
- به خویشتن همچون یک شخص ارزش می دهد ♦
- می کوشد با واقعیت روبرو شود و از واقعیتهای زندگی بیشتر آگاهی یابد ♦
- از امنیت خاطر - اعتماد به نفس - شجاعت و شهامت برخوردار است ♦
- می تواند عواطفش را با خوشی و آرامی بیان نماید و در حالت هیجانی - افراطی نیست ♦
- بین افکار و اعمالش هماهنگی وجود دارد ♦
- ارزشها را به روشنی در می یابد ♦
- از زندگی اجتماعی شایسته ای برخوردار است ♦
- سعه صدر و وسعت نظر دارد و معمولاً " اهل مداراست ♦
- می تواند از استعداد هایش بهتر بهره برداری کند ♦
- به نظم و نظافت و انضباط و ضرورت مقررات و برنامه ریزی معتقد است ♦

شخصیت هر فرد که نمایانگر وحدت و هویت در حال تکامل اوست که گاهی از آن با اصطلاح " خود " تعبیر می شود پیوسته تحت تاثیر عوامل گوناگون قرار دارد و اگر این عوامل سودمند باشند شخصیت از سلامت لازم برخوردار خواهد شد. و اگر ناسودمند باشند به بیماری شخصیت منجر خواهد شد.

از جمله عوامل بسیار موثر در رشد و تکامل سالم شخصیت نوجوان فعالیت‌های فوق برنامه هستند مشروط بر اینکه درست انتخاب و تنظیم و اجرا شوند زیرا دانش آموزان در این نوع فعالیتها بیش از کلاس رسمی درس علاقه نشان می دهند. مسئولیت به عهده می گیرند و بر خلاف کلاس درس محدود آزادی بیشتری دارند.

بعلاوه در فعالیت‌های تربیتی یا آموزشی رسمی (کلاسی) غالبا " معلم بیش از محصلان نقش دارد و کوشش می کند در صورتی که در فعالیتها ی تربیتی فوق برنامه بیشترین نقش را محصلان به عهده دارند و شخصا " و همگی باید کوشش کنند. دانش آموزان از شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه و ایفای نقش خاص در بهتر انجام گرفتن آنها لذت می برند هر چند بعد از ساعات رسمی درسی باشد. و هر گونه موفقیت در این گونه فعالیتها باعث خوشحالی و رضایت خاطر نوجوانان میشود.

۲- تسهیل رشد و تکامل اجتماعی :

از جمله ویژگیهای رشدی مهم دوران نوجوانی رشد و تکامل اجتماعی است و هر عامل و فرصتی که این جنبه از رشد و تکامل را گسترش دهد و سالمتر سازد در زندگی اجتماعی نوجوان بسیار سودمند خواهد بود •

فعالیت‌های فوق برنامه از آن جمله اند که موجب سهولت و سلامت رشد و تکامل اجتماعی دانش آموزان می شوند •

هر نوجوان نیازمند فرصتهایی است که بتواند با همسالان و همگانش گرد آید دوستانی از میان ایشان برگزیند و یاد بگیرد که با اشخاص مختلف چگونه ارتباط برقرار کند و این ارتباط را سالم و مداوم نماید • چنین امکانها و فرصتهای سود بخش را در فعالیتهای فوق برنامه ای می توان یافت • روابط خوب ناگهان پیدا نمی شوند بلکه رشد و تکامل پیدا می کنند • ضمن فعالیتهای فوق برنامه نوجوان یاد می گیرد که :

- - رفتار خود را - مخصوصاً" در میان جمع - کنترل کند •
- در هر فعالیت اجتماعی باید نشانه احترام متقابل محسوس باشد •
- وقتی دیگری سخن می گوید باید کاملاً" ساکت شد و به سخنان او گوش کرد و بعد سخن گفت یا وقتی دیگران ایستاده اند نباید خوابید یا راه رفت •
- طوری برخورد کند که دیگران از دیدن او و همکاری با او واقعا" خوشحال شوند و لذت ببرند •

- در هر گونه اظهار نظر باید فروتن باش و از خود برتر نمای پرهیزد
- وقتی شکستی از یکی از دوستان یا همکارانش مشاهده کرد از سرزنش و پرخاش وی خوداری کند و با کمال محبت و ملایمت به راهنمای بپردازد
- از به کار بردن هر گونه کلمات زشت و رکیک یا کردار نامعقول اجتناب ورزد
- از زود باوری درباره دوستان و همکاران و داوری شتابزده در حق ایشان خود داری کند
- آنچه را که نمی تواند انجام دهد به عهده نگیرد و حتما به وعده ای که می دهد عمل کند
- عاداتهای اجتماعی نامطلوبش را به عاداتهای اجتماعی مطلوب تغییر دهد

۳- تهیه امکانات تفریحی سالم:

رشد و تکامل طبیعی و سالم مستلزم تفریحات سالم است و شخص محروم از آن حتما "از سلامت بدنی و روانی محروم خواهد شد" جنبه های تفریحی و خوشایند فعالیتهای فوق برنامه بسیار ارزشمند و مهم هستند

زیرا نوجوانان معمولا "از این لحاظ که والدینشان اوقات فراغت و تفریحات

ایشان را کنترل می کنند ناراحت می شوند و نمی توانند تحمل نمایند و والدین نیز نگران خطرهایی هستند که در اوقات فراغت فرزندانشان در کمین آنهاست • فعالیتهای فوق برنامه بهترین فرصت و عامل ارضای این نیاز

نوجوانان به شمار می رود و نیز نگرانی والدین را از بین می برند •

۴- تکمیل و پرمایه ساختن برنامه تحصیلی (درسی رسمی):

برنامه درسی (تحصیلی) رسمی هر قدر هم جامع و تازه باشد باز هم

محدودیت و نقصها و کهنگی هایی خواهد داشت • زیرا متاء سفانه مدتها ثابت و تغییر ناپذیر می ماند • فعالیتهای فوق برنامه می توانند این کمبودها و

نارسایی برنامه درسی را جبران کنند و آن را کاملتر و غنی تر سازند • بدین

ترتیب که نوجوانان در فعالیتهایی شرکت می کنند که در برنامه درسی رسمی

وقت کافی برای انجام دادن آنها وجود ندارد • و غالبا " این گونه فعالیتهای برای

دانش آموزان سودمندند • مثلا " برای کمک به یاد گیری و کاربرد زبان خارجی

می توان با ترتیب دادن نمایشهایی که به آن زبان اجرا می شوند و نشان دادن

فیلم درباره زندگی مردمی که به آن زبان سخن می گویند فعالیتهای خارج از

کلاس درس انجام داد یا با تشکیل گر و ههای هنری و تحقیقی به تربیت

هنری و فکری و علمی دانش آموزان کمک کرد • از سوی دیگر در فعالیتهای

فوق برنامه می توان رغبتهای مفید ایشان را رشد و گسترش داد •

۵- رعایت تفاوتهای فردی در رغبتها :

برنامه درسی یا فعالیتهای تربیتی و آموزشی رسمی (کلاسی) برای همه دانش آموزان یک کلاس در تمام نقاط کشور یکسان پیش بینی و تنظیم می شوند و تقریباً " یکسان هم انجام می گیرند " بنابراین رعایت تفاوت های فردی در استعداد و رغبت و نیاز عملاً " دشوار و گاهی غیر ممکن است در صورتی که فعالیتهای فوق برنامه سبب می شوند که هر نوجوان فعالیت را که دوست دارد و می تواند انجام دهد بر گزیند و نیاز و رغبت خویش را ارضا کند *

۶- اجتماع دانش آموزان :

از جمله مهمترین وظایف تربیتی مدرسه این است که فرصتهای گوناگونی برای گردهم آمدن محصلان فراهم کند و ایشان را به برقراری روابط انسانی و تبادل عاطفی که مخصوصاً " در دوران نوجوانی ضرورت دارد راهنمایی کند فعالیتهای فوق برنامه را می توان از بهترین این فرصتها شمرد زیرا این گونه فعالیتهای بدون استثنا گروهی انجام می گیرند و دانش آموزان ناگزیرند برای انجام دادن هر گونه فعالیت فوق برنامه ای انتخابی خود با یکدیگر همکاری و تشریک مساعی کنند و به تبادل نظر و عقیده پردازند و از پذیرش آزادانه مسئولیت لذت ببرند * بعلاوه بهترین فرصتی است که نوجوانان عملاً " طرق همکاری مطلوب و چگونگی تبادل افکار و عواطف را یاد بگیرند و محاسن و مزایای این عمل را دریابند *

۷- برقراری روابط سود بخش میان معلم و محصل :

از جمله شرایط ضروری برای موفقیت یک معلم در تمام سطوح و مقاطع تحصیلی برقراری روابط انسانی سالم با محصلان است + متاسفانه عملی ساختن این امر در وضع آموزشی فعلی دشوار است یا متاسفانه معلمان به این عمل تربیتی چندان رغبت نشان نمی دهند و در نتیجه رابطه معلم و محصل همانند رابطه فروشنده و خریدار می شود که جز ظاهر سازی نیست و هیچگونه عاطفه مطلوب انسانی بر آن حکمفرمایی نمی کند به طوری که پس از پایان سال تحصیلی معلم و محصل نسبت به هم بیگانه می شوند فعالیت‌های فوق برنامه به سهولت این نقض را جبران می کنند و معلم و دانش آموز ناگزیرند در انتخاب نوع فعالیت و کیفیت انجام دادن آن با یکدیگر صمیمانه و صادقانه همکاری کنند و از برقراری روابط انسانی و تبادل نظر با همدیگر لذت ببرند +

۱- تامین هدفهای تربیت جدید:

تربیت یا آموزش و پرورش جدید و پیشرفته را می توان در چند هدف یا ویژگی خلاصه کرد:

* - فرد واحد غیر قابل تجزیه است و باید همچون یک " سیستم " در نظر گرفته شود +

* - فرد ارزش مستقل و خاص خود را دارد و همیشه قابل احترام است +

* - همه مراحل رشد و تکامل کاملاً " به همدیگر ارتباط دارند و همگی مهم

هستند *

* - همه مردم یاد می گیرند که از صفات : ترس - جهل - طمع - و تعصب به

دور باشند زیرا دشمنان آزادی بشر از همین چهار صفت تغذیه می کنند *

* - خلاصه تربیت جدید می کوشد انسانی آزاد و شایسته بقا بار آورد و او

انسانی است : آگاه - با گذشت - نیکخواه - مسلط بر خویشتن - هدفدار -

پاکدامن - با مروت و دارای مقام و منزلت اجتماعی مطلوب *

۹- راهنمایی جدید و فعالیتهای فوق برنامه :

آموزش و پرورش جدید راهنمایی را در موارد و جنبه های زندگی دانش

آموزان ضروری می داند و حتی تربیت را با راهنمایی مترادف تلقی می کند *

فعالیت های فوق برنامه می توانند در این جهت بسیار پر ارزش باشند زیرا در

این گونه فعالیتها به سهولت می توان نیازها و رغبت های همه دانش آموزان را

دریافت و از این شناخت در راهنمایی صحیح و مطلوب ایشان استفاده کرد *

۱۰- بهداشت روانی و فعالیتهای فوق برنامه :

اصطلاح بهداشت روانی یا " بهداشت عقلی " متأسفانه اندکی با ابهام

به کار می رود و موجب اشتباه می شود زیرا اولاً " بیشتر مردم آن را مخصوص

اشخاصی می دانند که ناراحتی یا اختلال روانی دارند و باید با به کار بستن

توصیه های متخصصان روان درمانی بهبودی یابند و در این معنا " بهداشت روانی " مقابل " بهداشت بدنی یا جسمی " قرار می گیرد.

ثانیا " غالبا " چنین تصور می شود که بهداشت روانی از بهداشت بدنی جداست و هر کدام روش یا روشهای خاصی دارد در صورتی که هر دو پندار مذکور خطاست زیرا به گفته روانشناسان بالینی منظور از بهداشت روانی یا عقلی فعالیتهایی است که برای کمک به اشخاص آشفته و در رنج انجام می گیرند تا ایشان را از این مشکل نجات دهند و همچنین مردم را در پیشگیری از گرفتاری به آسفتگی راهنمایی می کنند .

۱۱- تربیت و ارزشهای اخلاقی و فعالیتهای فوق برنامه :

یک برنامه وسیع و سالم فعالیتهای فوق برنامه می تواند به رشد و گسترش ارزشهای اخلاقی نوجوانان کمک موثری بکند و ایشان را از ارتکاب احتمالی به بعضی بزهکاری و تبهکاریها باز دارد . زیرا ضمن این گونه فعالیتهای می توان به طور غیر مستقیم نوجوان را به ارزشهای و مبادی اخلاقی متوجه و معتقد ساخت و آداب معاشرت مطلوب اجتماعی را به ایشان آموخت بدون اینکه مقاومتی از خود نشان دهند .

۱۲- آینده نگری و فعالیتهای فوق برنامه :

انسان در طول حیاتش همواره با مسائل متعدد و متنوعی مواجه بوده و برای حل آنها تلاشهای فراوان کرده است . امکانات متعددی که انسان امروز

از آنها برخوردار است + نتیجه کوششها و حتی فداکاریهای گذشتگان است
لکن خود انسان معاصر هم مسائلی دارد که از لحاظ تنوع و پیچیدگی کمتر از
گذشتگان نیست +

مهمترین این مسائل را فقط نام می بریم :

- ۱- محیط
- ۲- بحران انرژی
- ۳- ارزشهای متغیر و اخلاق
- ۴- خانواده
- ۵- بحرانهای شهر و برون شهری
- ۶- جنایت و خشونت
- ۷- احساس بیگانگی و اضطراب
- ۸- تنشهای جهانی
- ۹- انفجار جمعیت
- ۱۰- جلوگیری از جنگ سوم جهانی
- ۱۱- توزیع ثروت
- ۱۲- اصلاحات تربیتی

چگونگی موثر ساختن فعالیتهای فوق برنامه :

قبلاً" اشاره شد که فعالیتهای فوق برنامه ای ارزشهای تربیتی بسیار مهمی دارند لکن این ارزشها خود به خود و تنها با شرکت دانش آموزان در آنها حاصل نمی شوند بلکه احتیاج قطعی است به اینکه :

۱- معلمان و مسئولان اجرایی فعالیتهای فوق برنامه فکر و طرح روشنی

درباره آنها داشته باشند *

۲- فعالیتهای فوق برنامه در ارتباط با نظام (سیستم) آموزش و پرورش به

صورت یک کل منظور شوند و هرگز آنها را مجزا از نظام تلقی نکنند *

۳- در برنامه ریزی فعالیتهای تربیتی فوق برنامه همه اطول یادگیری و

آموزش را در نظر بگیرند *

۴- معلم با این نکته توجه نماید که در این گونه فعالیتها نیز باید به تدریج

نقش خود را از آموزش به مدیر اوضاع یادگیری تبدیل کند و راهنمای

عمومی دانش آموزان گردد *

۵- پیش از انتخاب نوع فعالیتهای فوق برنامه باید هدف یا هدفها را تعیین

کنند و این هدفها حتما" باید رفتاری باشند نه کلی *

۶- هر مدرسه باید فعالیتهای فوق برنامه را همانند فعالیتهای رسمی

مدرسه به صورت جدی ارزشیابی کند و پیوسته وضع و موقعیت خود را

بسنجد و توجه نماید که آیا مثلا" دانش آموزان عاداتها و مهارتهای

مطلوب را کسب می کنند و بینش و گرایشها و رغبتها ی مثبتشان

رشد و گسترش می یابند ؟

۷- معلم باید رفتاری را که می خواهد به کمک فعالیتهای تربیتی فوق

برنامه تغییر یابد دقیقا" برای خودش تعریف نماید *

۸- فعالیتهای فوق برنامه مداوم باشند نه ذوقی و سلیقه ای *

۹- فعالیتهاس فوق برنامه هر چند ممکن است هر کدام هدف خاصی را

دنبال کند باید در ارتباط با یکدیگر سیستمی را تشکیل بدهند که

پاسخگوی نیازهای فرد و جامعه باشد *

نتیجه یک تحقیق:

دانش آموز عزیز شما کدام یک از موارد ذیل را بعنوان فعالیت فوق برنامه (

غیر درسی) انتخاب می کنید

۱- مطالعه و پژوهش ۲- حضور در جلسات مختلف سخنرانی

۳- شرکت در کنفرانس و بنار ۴- شرکت در جشنواره گونا

گون

۵- ملاقات و گفت و شنود با صاحب آران

۶- بازدید از مراکز

فرهنگی صنعتی و تفریحی سفرهای و نزدیک

۸- ورزش

۹- نقاشی ۱۰- استفاده از کامپیور ۱۱- رفتن به

کتابخانه

۱۲- ----- -----

پرسشنامه فوق بین دانش آموزان سه کلاس بطور تصادفی درباره فعالیتهای فوق برنامه توزیع و نتایج ذیل بدست آمد لازم به تذکر است تعداد کل دانش

آموزان سه کلاس ۸۳ نفر که ۲۵ نفر دانش آموز سال اول بوده ۳۰ نفر سال

دوم ریاضی و ۲۸ نفر سال سوم ریاضی *

پاسخ به مورد ۱ ◀ ۶ نفر نتیجه ۷/۲۲٪

◀ ۲ = = انفر " ۱/۲٪

◀ ۳ = = نفر ۵ " ۶/۰۲٪

◀ ۴ = = نفر ۳ " ۳/۶۱٪

◀ ۵ = = نفر ۲ " ۲/۴۰٪

◀ ۶ = = نفر ۶ " ۷/۲۲٪

◀ ۷ = = نفر ۵ " ۶/۰۲٪

◀ ۸ = = نفر ۱۲ " ۱۴/۴۵٪

◀ ۹ = = نفر ۲ " ۲/۴۰٪

◀ ۱۰ = = نفر ۲۹ " ۳۴/۹۳٪

◀ ۱۱ = = نفر ۵ " ۶/۰۲٪

◀ ۱۲ = = نفر ۴ " ۴/۸۱٪

بدون جواب ◀ ۳ نفر

جمع کل ۸۳ نفر

با توجه به نتیجه بدست آمده بیشتر دانش آموزان تمایل خویش را جهت

استفاده از کلاس کامپیوتر اعلام نموده اند.

منابع و ماخذ:

۱- نشریه پیوند شماره های ۳۱۸-۲۸۷-۲۸۶-۲۸۵

۲- کتاب روانشناسی و تربیت کودکان و نوجوانان نوشته دکتر غلامعلی

افروز

نقش فعالیتهای فوق برنامه در تربیت نوجوانان نوشته دکتر علی اکبر شعاری

نژاد